

Висновки. Отже, розвиток державного фінансового контролю є важливою передумовою ефективного управління державними фінансами. Вирішення ключових проблем у цій сфері, зокрема вдосконалення законодавчої бази, боротьба з корупцією, підвищення рівня цифровізації та професійної підготовки кадрів, сприятиме прозорості та ефективності державного управління. Успішна реалізація реформ у цій сфері дасть змогу підвищити рівень фінансової дисципліни, забезпечити раціональне використання бюджетних коштів та сприятиме економічному розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виговська Н. Г., Заклевська А. О., Кулак Є. О. Проблеми державного фінансового контролю в Україні. *Державний університет «Житомирська політехніка»*. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/296.pdf> (дата звернення: 27.04.2025).
2. Бондарець А. Розвиток державного фінансового контролю в Україні: кваліфікаційна робота. 2024. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15643/1/Bondarets_AV_KR_072_2024.pdf (дата звернення: 27.04.2025).
3. Бондареко О. О., Аксьонова А. Е. Перспективи та проблеми розвитку державного фінансового контролю в Україні. *Розвиток Європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти*. 2017. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17705/1/147.pdf> (дата звернення: 27.04.2025).
4. Звіти. *Рахункова палата*. URL: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/> (дата звернення: 27.04.2025).

Волкова В. В.

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів і банківської справи

Донецького національного університету імені Василя Стуса

Дудник М. І.

бакалаврант ОП «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Вступ. Сучасна податкова система України відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності держави, особливо в умовах повоєнної відбудови та економічних трансформацій. Водночас вона стикається з низкою викликів, які впливають на ефективність адміністрування податків, розвиток підприємництва та наповнення бюджету.

Мета роботи – проаналізувати основні проблеми функціонування податкової системи України у повоєнний період, визначити їх вплив на економіку та запропонувати напрями реформування для підвищення її ефективності.

Основна частина. Однією з найгостріших проблем сучасної податкової системи України є її нестабільність і часті зміни до податкового законодавства.

За даними Державної податкової служби України, протягом 2024 р. було внесено понад 50 змін до Податкового кодексу, а тільки за перші місяці 2025 р. їх кількість перевищила 20. Ці зміни ускладнюють планування господарської діяльності підприємств, збільшують витрати на адміністрування податків та породжують правову невизначеність. Непрогнозованість податкової політики знижує інвестиційну привабливість країни та стримує економічне зростання [1].

Іншою серйозною проблемою є складність податкової системи, що характеризується значною кількістю податків і зборів (понад 10 загальнодержавних і приблизно 20 місцевих), з яких більшість мають низьку питому вагу у загальних надходженнях до бюджету. За даними Міністерства фінансів, 5 найбільших податків (ПДВ, податок на прибуток підприємств, ПДФО, акцизний податок та рентна плата за користування надрами) забезпечують понад 80 % усіх податкових надходжень, тоді як решта податків лише ускладнюють адміністрування та збільшують витрати платників податків на їх сплату [2].

В умовах воєнного стану спостерігається посилення податкового навантаження на бізнес та громадян. З метою збільшення надходжень до бюджету було запроваджено додаткові податки та збори, зокрема військовий збір, який з 1,5 % було підвищено до 5 %. Водночас розглядаються плани щодо скасування спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб-підприємців, що може призвести до збільшення податкового навантаження на малий бізнес та скорочення підприємницької активності. За оцінками експертів, скасування спрощеної системи може призвести до закриття до 20 % малих підприємств та втрати сотень тисяч робочих місць.

Важливою проблемою залишається неефективність податкового адміністрування, що проявляється у складності та забюрократизованості процедур, низькому рівні автоматизації процесів та корупції. За даними Світового банку, Україна займає одне з найнижчих місць у світі за показником легкості сплати податків. Це створює додаткові перешкоди для ведення бізнесу, збільшує витрати на дотримання податкового законодавства та сприяє тінізації економіки. Автоматизоване блокування податкових накладних і відсутність прозорих механізмів перевірок ускладнюють роботу підприємців і сприяють зростанню недовіри до податкових органів.

Серйозною проблемою є тінізація економіки та ухилення від сплати податків. За оцінками експертів, рівень тіньової економіки в Україні становить приблизно 30–40 % від ВВП, що призводить до значних втрат бюджету та нерівних умов конкуренції для сумлінних платників податків. Основними причинами тінізації економіки є високе податкове навантаження, складність податкового адміністрування, недосконалість системи контролю за сплатою податків та корупція.

Нарешті, недостатньо уваги приділяється стимулюванню інвестицій та інновацій. Податкова система повинна бути спрямована на заохочення підприємств до модернізації виробництва, впровадження нових технологій та створення робочих місць. Однак наявна система податкових пільг і стимулів є недостатньо ефективною та потребує удосконалення.

Насамперед важливо забезпечити стабільність податкового законодавства. Доцільним є запровадження мораторію на внесення змін до Податкового кодексу на визначений період (наприклад, 5 років). Це сприятиме прогнозованості та

стабільності умов ведення бізнесу, а також підвищить довіру до державної податкової політики.

Спрощення податкової системи є наступним кроком. Йдеться про скорочення кількості податків і зборів, уніфікацію податкових баз і ставок, а також запровадження єдиного соціального внеску. Це дасть змогу зробити систему більш прозорою та зручною для платників податків [3].

Оптимізація податкового адміністрування передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизацію процесів, спрощення процедур подання звітності та сплати податків. Водночас необхідно посилити контроль за діяльністю податкових органів з метою зменшення корупційних ризиків.

Посилення боротьби з тінізацією економіки включає впровадження ефективних механізмів контролю за сплатою податків, посилення відповідальності за ухилення від сплати, а також створення сприятливих умов для легалізації тіньових доходів [4].

Останній, але не менш важливий напрям, – стимулювання інвестицій та інновацій. Це передбачає розширення можливостей для застосування податкових пільг і стимулів для підприємств, які інвестують у модернізацію виробництва, впровадження нових технологій та створення робочих місць.

Позитивним прикладом успішного реформування податкової системи є досвід Естонії, яка у 1990-х рр. запровадила єдину ставку податку на прибуток (20 %), скасувала більшість податкових пільг і значно спростила адміністрування. Це сприяло зростанню інвестицій, підвищенню доходів бюджету та загальному економічному зростанню.

Висновки. В умовах воєнного стану та повоєнної відбудови податкова система України стикається з численними викликами, які потребують комплексного вирішення. Необхідно забезпечити стабільність податкового законодавства, спростити адміністрування податків, знизити податкове навантаження на бізнес, посилити боротьбу з тінізацією економіки, стимулювати інвестиції та інновації. Лише за таких умов податкова система зможе ефективно виконувати свою функцію наповнення бюджету і сприяти економічному зростанню країни, забезпечуючи фінансову стабільність держави в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба статистики України: статистичні дані. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 18.04.2025).
2. Міністерство фінансів України: аналітичні матеріали. URL: <http://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Смирна К. Основні проблеми системи оподаткування України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-59-132.
4. Міністерство економіки України: аналітичні матеріали. URL: <http://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2025).